

Kulttuuri- ja taidealaa pitää elvyttää leikkausten sijaan

Tiivistelmä lausunnosta: Suunnitellut leikkaukset olisivat osuneet kulttuurin ja taiteen ytimeen. Ne olisivat vähentäneet ja yksipuolistaneet kulttuurin ja taiteen tarjontaa. Lisäksi kulttuurin ja taiteen saavutettavuus olisi heikentynyt eli yhä harvempi olisi saanut osallistua kulttuuri- ja taide-elämään. KULTA ry on tyytyväinen hallituksen suunnitelmaan perua leikkaukset ja viittaa lausuntoonsa arpajaislain yhteydessä rahoitusjärjestelmän kokonaisuusuudistuksen ja tavoiteltavan rahoitustason suhteen: kulttuuribudjetti prosenttiin.

Kulttuuri kuuluu kaikille

Suomalaisen kulttuuripolitiikan suuri linja on ollut varmistaa ammattimainen kotimainen kulttuuri- ja taidetarjonta kaikilla kulttuurin aloilla: olla näin itsenäinen kansakunta muiden joukossa. Tätä on vahvistanut vahva tasa-arvon eetos ”kulttuuri kuuluu kaikille”. On menestyksekkäästi vähennetty eri väestöryhmien eroja kulttuuriosallistumisessa, vahvistettu kulttuurin ja taiteen alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta. Tämä voi jatkossakin tapahtua vain ja ainoastaan julkisen vallan varmistamana. On ollut aikoja ennen meitä ja on oleva aikoja meidän jälkeemme. Pitäkäämme huolen, ettemme aiheuta tuhoa, ja meistä jää jälkeemme jotain kaunista ja kestäväää.

Kulttuuri- ja taideala muodostaa kokonaisuuden eli ekosysteemin, jossa kaikki taiteen alat ja toiminnot ovat riippuvaisia toisistaan. Vaikka vähälevikkinen kirja ei itsessään olisi bisnestä, siitä voidaan tehdä elokuva, joka on. Kulttuuri- ja taidepolitiikan yksi keskeinen tavoite on varmistaa tämä moninaisuus, eri taidemuotojen rikkaus. Suomi on pienen väestön kielialue, jossa julkisen vallan panosta tarvitaan, jotta tämä moninaisuus kukoistaa ammattimaisena, tasokkaana. Kulttuuri voi kuulua kaikille vain moninaisena: ihmisillä on luonnostaan erilaiset maut, eikä yhden sortin kulttuuri ikinä voi riittää, koskettaa kaikkia. Tätä diversiteettiä on syytä jatkossa ruokkia, ei näivettää. Heikko laatu ei myöskään palvele kansalaisia: kotikutoinen, kädenlämpöinen ja puolivillainen ei juuri kiinnosta. Onneksi Suomessa taiteilijat ovat hyvin koulutettuja. Osaamista on.

Alueellisen saatavuuden kannalta meillä on olemassa vahvoja rakenteita, joita valtio ja kunnat yhdessä ylläpitävät. Osassa kuntia on kuitenkin vaikeuksia selvitä lain vaatimuksista – laki kuntien kulttuuritoiminnasta on kunnianhimoinen. Jatkossa on katsottava mitä seutukunnallisia, alueellisia, maakunnallisia ja hyvinvointialueiden keinoja meillä on varmistaa kansalaisten yhdenvertainen oikeus osallistua oman maansa kulttuurielämään. Miten kulttuuri ja taide voisi tukea aluekehitystä esimerkiksi seutukaupungeissa? Kuntaliiton teettämän seutukaupunkien vetovoimatutkimuksen mukaan kulttuuritarjonnalla on vetovoiman kehittäjänä merkittävä rooli.

Jälleenrakennus- ja tulevaisuustyö

KULTA ry: tilasi viime keväänä ekonomistilta selvityksen siitä, mitä valtion pitäisi tehdä, jotta kulttuuri- ja taideala nousisi koronan aiheuttamasta taantumasta. Selvityksen mukaan kysyntää ja tarjontaa on elvytettävä koronan jälkeen vielä vuoden ajan. Neljän vuoden ajan on kohdistettava

alalle parantavia toimia, kahdeksan vuotta on käytettävä uusiutumiseen, joka vahvistaa alan resilienssiä.

Ministeriö on käynnistänyt alan jälleenrakennus- ja tulevaisuustyön, jossa myös KULTA ry on mukana. Rakentaminen on realistisempaa olosuhteissa, joissa leikkaukset on peruttu ja on resursseja työllistää. Hallituksen esityksessä on uusiutumista edistävänä toimenä esimerkiksi uuden rahaston perustaminen. Yksityisillä säätiöillä on merkittävä rooli taiteen tukijana. Rahaston avulla säätiöt ja valtiot voivat työskennellä samaan suuntaan.

Esitämme lisäksi sivistysvaliokunnan harkittavaksi lauselman sivistysvähennyksestä: yksityisten lahjoitusten verovähennysoikeus tulisi laajentaa tieteestä ja taiteeseen. Kansainvälisten benchmarkien mukaan se todennäköisesti tuottaisi jonkin verran uutta rahaa kulttuuritalouteen. Tämä ei tietystikään korvaa perusrahoitusta.

Tulevaisuuden kannalta on olennaista vahvistaa koko alan taloudellisia toimintaedellytyksiä sekä nostamalla kulttuuribudjetti prosenttiin valtion budjetista että toteuttamalla luovien alojen edistämisen tiekartan mukaisesti luovia aloja kunnianhimoisesti. Luovien alojen BKT-osuudessa ja työllisyydessä on Suomessa merkittävästi kasvunvaraa eurooppalaisiin verrokkimaihin, kuten Ruotsiin verraten.

Tulevaisuuden kannalta on olennaista varmistaa kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuus tehdä ja kokea kulttuuria ja taidetta. Suunnitellut leikkaukset olisivat osuneet rajusti juuri lapsiin ja nuoriin. He olisivat ensi vuonna menettäneet 285 000 kulttuuri- ja taide-elämystä, joka aikaisemmille ikäluokille on suotu.

Yhdenvertaisuuden edelleen edistäminen on koko kulttuuri- ja taidealan yhteinen ponnistus ja tahto. Haluamme olla yhä parempia ihmisten moninaisuuden huomioimisesta. Tämä toki vaatii myös resursseja: esimerkiksi hoivalaitoskiertueet vaativat aina julkista rahoittajaa.

Helsingissä 18.10.2021

Rosa Meriläinen
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry